

ארגון מחדש של מערכת החינוך בישראל

מערכת הגומלין בחינוך בין הרשות המרכזית לרשות המקומית

רמי הוכמן¹, אבי קמינסקי²

תקציר מנהלים

מאמר זה עניינו בארגון שונה של מערכת החינוך בישראל ובכלל זה במקור הסמכות ממנו שואבת הרשות המקומית³ את מחויבותה להפעלת מערכת החינוך המקומית ושאיפתה ליתר מעורבות ונטילת אחריות בתחומי החינוך, וכן במערכת גומלין חדשה ובממשקי העבודה במבנה המוצע.

ייסקרו היבטים חוקיים וסוציולוגיים והנגזרות שלהם ויוצע כיוון אפשרי לארגון מחדש של מערכת החינוך ומערכות הגומלין: משרד החינוך הרשות מקומית מוסדות החינוך, בשיתופם של הארגונים המקצועיים היציגים של עובדי ההוראה.

המאמר מדגיש את מקומם המרכזי של מנהלי החינוך⁴ ברשות המקומית כגורם מתווך בין הרשות ממלכתית לבין הרשות המקומית וקורא לרתום יחד את הרשות המקומית, את מרכז השלטון המקומי, את משרד החינוך ואת הארגונים המקצועיים היציגים של אנשי החינוך, ליזום שינוי ולבצעו.

מציאות מתהווה

החקיקה

מערכת החוקים, תקנות החינוך וחוזרי מנכ"ל משרד החינוך (המהווים חקיקה משנית), הם הבסיס להבנת ולניתוח מערכת היחסים שבין הרשויות המקומיות לשלטון המרכזי ושלוחו: משרד החינוך.

החקיקה מהווה מסד עליו מושתתים קשרי גומלין וממנה שואבים השחקנים במערכת את דפוס התנהגותם, בין אם בהתאם לחוק ולתקנות ובין אם "מרוחם", באותם מקרים שאינם מוגדרים דיים.

החוק המרכזי, עליו מושתת החינוך הפורמאלי בישראל, הוא חוק לימוד חובה- ה'תש"ט (1949) ועדכונים⁵ שמטרתו להבטיח כי ילדים ונערים בגילאים 3 עד 18 ילמדו במוסדות חינוך, כאשר החינוך יינתן להם חינם⁶.

¹ יועץ אסטרטגי למערכות חינוך ורווחה

² יו"ר איגוד מנהלי מחקורות חינוך ברשויות המקומיות ומנהל אגף החינוך ראש העין

³ המונח "רשות מקומית" כולל את מגוון הרשויות ובכלל זה עיריות, מועצות מקומיות ומועצות אזוריות

⁴ בחרנו בשם מנהלי החינוך שכן שם זה משקף נאמנה את בעלי התפקידים המובילים את החינוך ביישובם ובכלל זה: מנהלי המחלקות, האגפים ומינהלי החינוך.

⁵ בצד חוק לימוד חובה- ה'תש"ט 1949 ניתן לציין שני חוקים נוספים משמעותיים נוספים הנוגעים לניהולה השוטף של מערכת החינוך:

חוק חינוך ממלכתי, ה'תשי"ג 1953 הקובע את הקווים לתוכנו של החינוך הממלכתי.

חוק הפיקוח על בתי-הספר, ה'תשכ"ח 1968 הקובע כי פתיחת בית-ספר וקיומו מחייבים רישיון ומפרט את הכללים לקבלת רישיון, להקמתם ולניהולם של מוסדות חינוך שאינם מוסדות רשמיים. מטעמים מובנים לא יעסוק מאמר זה בשניהם.

⁶ החוק מגדיר (בסעיף 1 ב) "חינוך-חובה" פירושו – לימוד המיועד לילדים ולנערים והניתן בשלוש עשרה שנות לימוד, מהן שלוש בגן ילדים בגיל 3 עד 5 ועד בכלל, ועשר שנות-לימוד בכיתות א' עד י' לילדים ולנערים בגיל 6

חוק לימוד חובה ה'תש"ט (1949) מטיל על המדינה את האחריות למתן חינוך חובה. את נטל קיומם של מוסדות החינוך הרשמי מטיל החוק במשותף על המדינה ועל הרשויות המקומיות⁷ אך אינו מפרט מהם התנאים לשותפות זו.

ניתוח המערכת החוקית והפרקטיקה שהתגבשה מצביעים על קו תחום בין תפקידי השלטון המרכזי לבין הרשויות המקומיות. עיקרו בהבחנה דיכוטומית כלהלן: הרשויות המקומיות מונו על החלוקה לאזורי רישום, על ארגון רישום התלמידים ועל הצדדים הפיסיים, בעוד ששרד-החינוך והתרבות מונה על הצד התוכני (בין אם על קביעתו ובין אם על ביצועו ופיקוח על כך).

הרשויות המקומיות בתפישה זו, אינן רשאיות להתערב כמו גם לא לקבוע תכניות-לימוד. הפתח, שלכאורה נפער על-מנת לאפשר זאת מצוי בחוק חינוך ממלכתי התשי"ג 1953 ועוסק בתכנית השלמה אותה "יקבע השר, או יאשר ושתקיף לא יותר מ- 25% משעות הלימודים במוסד חינוך רשמי". תוספת זו הינה הינו תולדה של רצון לאפשר בו-זמנית גישה ממלכתית בצד ייחודיות מסוימת⁸.

חשוב לציין, כי הניתוח שלעיל אינו מתייחס במלואו לחינוך העל-יסודי, בו ניתנו לרשויות המקומיות יתר סמכויות (לרבות העסקת עובדי-החינוך), אך גם כאן החלקים המשמעותיים הכרוכים בפן החינוכי

עד 15 ועד בכלל". החוק גם מזכה בחינוך חנים כל נער ונערה בגיל שש-עשרה - שבע-עשרה וכל נער ונערה בגיל שמונה-עשרה שלא סיימו את לימודיהם בכיתה י"ב על-פי תכנית הלימודים. בעת האחרונה משתנה תחולת החוק לגיל 18.

⁷ הוראת סעיף 7 ב' לחוק לימוד חובה קובעת כי קיום מוסדות החינוך הרשמיים מוטל על המדינה ועל רשות החינוך במשותף כלהלן:

- "קיום מוסדות חינוך רשמיים למתן חינוך-חובה חנים לפי חוק זה לילדים ולנערים הגרים בתחום שיפוטה של רשות חינוך מקומית מסוימת, יהא מוטל על המדינה ועל אותה רשות חינוך מקומית במשותף".
- תוקף נוסף לאחריות המשותפת ניתן למצוא גם בתקנה 1 לתקנות שם מוסד המגדירה את המונח "מוסד חינוך רשמי" כדלקמן: "מוסד-חינוך רשמי" פירושו – מוסד חינוך מוחזק על ידי המדינה, או על ידי רשות-חינוך מקומיות אחדות במשותף, או על ידי המדינה ורשות-חינוך מקומית, או על ידי המדינה ורשויות-חינוך מקומיות אחדות במשותף.

⁸ יציין כי בשנת 1956 חוקק בכנסת חוק שביטל את הזרמים בחינוך, שהיו מפוצלים עד אז, על-פי סקטורים שונים, כלהלן: זרם כללי, זרם העובדים וזרם המזרחי-ציוני-דתי. עקב "ביטול" הזרמים כתוצאה מהחלת הגישה הממלכתית נוצרה מערכת ממלכתית-ציבורית שפועלים בה שלושה מגזרים: חינוך ממלכתי, חינוך ממלכתי-דתי וחינוך בני מיעוטים. האמור לעיל מתייחס, לפיכך, לחינוך הממלכתי ברובו הגדול ומיעוטו בחינוך ממלכתי-דתי ובבני המיעוטים. לא ניגע כאן בסוגיה המורכבת הזרמים השונים האחרים, כגון: הזרם המוכר שאינו רשמי, שכן הם בסיס לדיון נפרד ורחב יותר, שהקשריו מעבר לסוגיה הנדונה.

כגון: קביעת תכנית הלימודים המחייבת לבחינות ה"בגרות", התכנים של המבחנים והציונים, עדיין נותרו בידי שלטון המרכז.

הפרקטיקה הנוהגת

דפוס של ריכוזיות, מאפיין את המערכת למעשה עד היום.

משנת 1961 ועד היום (2009) מונו מספר ועדות ממלכתיות מקצועיות לבחינת היבטים ותפקודים שונים של הרשויות המתמקדים בריכוזיות המאפיינת את המרכזים השלטוניים והתערבות יתר בתחומי החיים השונים⁹. בפועל, דפוס של ריכוזיות בעינו עומד. עם זאת ולמרות זאת, לאורך השנים הועצם כוחם של ראשי הרשויות המקומיות בכל תחומי- החיים ובכלל זה בתחום החינוך: הרשויות המקומיות החלו לתפוס נתחים גוברים והולכים בעשייה החינוכית.

את ניצני התפישה המקנה לרשות המקומית אוטונומיה, ניתן לזהות כבר עם קום המדינה. שר-הפנים דאז, ח"כ חיים משה שפירא קיבל הלכה למעשה את סמכויות הנציב העליון הבריטי בכל הנוגע לרשויות המקומיות וביוני 1949 הכריז כי: "אנו מכירים בזכות ההגדרה העצמית של הרשויות המקומיות ובכל מקרה, שטובת הציבור בכללו אינה דורשת התערבות השלטונות, אנו רוצים להעניק לרשויות המקומיות אוטונומיה מוחלטת"¹⁰.

שינוי משמעותי ביותר בתפישה הרואה ברשויות המקומיות שותף בכיר באמת בעיצוב דמות החינוך, בא לידי ביטוי עם שינוי שיטת הבחירות לראשי הרשויות המקומיות לבחירה אישית של ראש רשות בעקבות **חוק הרשויות המקומיות ה'תשל"ה (1975)** ובכך שבפקודת **החינוך** (נוסח חדש, ה'תשל"ח 1978) הוגדר ראש הרשות המקומית כראש הרשות החינוכית המקומית.

⁹ שלוש ועדות משמעותיות לענייננו:

א. **ועדת זנבר** מונתה ב- 1976 ותפקידה היה לבחון חלוקת התפקידים הקיימת בין ממשלה לרשות המקומית, להגדירה מחדש ולהציע תפישה יסוד לחלוקת תפקידים רצויה. עיקרי הדו"ח שהוגש בשנת 1981, מתייחסים להמלצה להעביר את מיקוד הניהול לאחריות הרשות המקומית, כחלק ממתן אוטונומיה (זנבר, 1981).

ב. **ועדת קוברסקי** מונתה ב- 1986, ותפקידה היה לערוך בדיקה כוללת של שירותי-המדינה וגופים נתמכים מתקציב המדינה, מתוך מגמה לשפר השרות שניתן לאזרח. הדו"ח שהוגש בשנת 1989,

תפש את הרשות המקומית "כקבלן משנה וכזרוע מבצעת", כאשר התכנון והפיקוח המשיכו להיות באחריות הממשלה (קוברסקי, 1989).

ג. **ועדת הרמלך** מונתה ב- 1981, ותפקידה היה להגדיר רמת שירותים ותפקידה של הרשות המקומית, ולהציע סדר חדש ביחסי-הגומלין בין הממשלה לבין השלטון המקומי בנושאי חינוך ורווחה. הדו"ח שהוגש בשנת 1992, ראה ברשות "דמוקרטיה משותפת" והמליץ על רפורמה מקיפה, שהכשרה מקצועית מהווה לה תנאי מקדים (הרמלך, 1992).

החקיקה שקבעה בחירות אישיות לרשות ערים (חוק הרשויות המקומיות ה'תשל"ה, 1975) הייתה חוליה מתבקשת בשרשרת תהליכים שאִפיינו את התהליכים שעוברת החברה בישראל: לא עוד "ועדות מסדרות", לא עוד הנחתות מה"מרכזים השלטוניים" הקובעות עתידו של ישוב אלא תושבים הבוחרים ישירות ראש רשות ומצפים ממנו למתן כל הפתרונות, כמעט, הנוגעים ישירות לאיכות חייהם. למעשה, בפרקטיקה שנוצרה, מגיעים התושבים לראש הרשות בכל תחום מתחומי חייהם גם כאשר לא פעם אין הדבר בתחום סמכותו הישירה.

אחריות ראש הרשות קיבלה משנה תוקף משחוקק **חוק הרשויות המקומיות (יעוד כספי הקצבות למטרות חינוך), ה'תש"ס 2000**. מטרת החוק הייתה "להבטיח את יציבותה של מערכת החינוך בישראל באופן שההקצבות למטרות חינוך ישמשו אך ורק את המטרות שלשמן הועבר". לכך נלווה פן אופרטיבי: על ראש הרשות ועל הגזבר הוטלה אחריות אישית לביצוע.

המעגל שלעיל "נסגר" עם חקיקת **חוק הרשויות המקומיות (מנהל מחלקת חינוך), ה'תשס"א (2001)**. החוק עוסק במינוי מנהל החינוך, בכישורים הנדרשים מבעל התפקיד זה ובדרכי פיטוריו, קובע מעמד סטטוטורי למנהל החינוך ולמעשה ממסד התפקיד וממצב אותו.

כך חברו ביחד אחריות אישית של ראש הרשות בצד ההחלטה כי תפקיד מנהל החינוך יהיה סטטוטורי וכי בעל התפקיד יהיה איש חינוך מקצועי.

הבחירות האישיות לראשי הרשויות (**חוק הרשויות המקומיות ה'תשל"ה (1975)**), הגדרת ראש הרשות המקומית כ"ראש רשות החינוך המקומית" (**פקודת החינוך נוסח חדש, ה'תשל"ח (1978)**), חובת הרשות המקומית להעביר את כל מקורות התקציב המיועדים לתלמיד למורה ולבית-הספר ליעדם, והאחריות הפלילית האישית המוטלת על ראש רשות שלא יבצע זאת (**חוק הרשויות המקומיות; יעוד כספי הקצבות למטרות החינוך, ה'תש"ס (2000)**) כמו גם החובה למנות איש מקצוע לתחום החינוך (**חוק הרשויות המקומיות (מנהל מחלקת חינוך), ה'תשס"א (2001)**), החלו נותנים אותותיהם במרכזיות שהחל החינוך תופש בעיני התושבים וכפועל יוצא מכך, גם בעיני קובעי המדיניות ברשויות המקומיות. המודעות לצורך בתפישה חינוכית מקפת החלה לאפיין יותר ויותר את העומדים בראש הרשויות המקומיות. אחת מתוצאות התפתחות זו, הינה במינוי מנהלי חינוך שהינם אנשי מקצוע, ולא מינויים פוליטיים או מינוי מקורבים. זאת כחלק מגישה פרגמטית (החשש מריכוז עוצמה תקציבית ותוכנית) ולעתים גם כחלק מתפישה אידיאולוגית ומקצועית.

כתוצאה מכך, גברה דרישת הרשויות המקומיות (ראשי הערים וראשי החינוך) לביזור סמכויות מהמרכז לפריפריות, תוך נכונות להיות שותפות מלאות ולעתים אף יותר מכך: להיות גורם משמעותי ומשפיע בתכנון וביישום מדיניות החינוך בתחומי הרשות המקומית.

המגמה שלעיל גובתה גם בפסיקות בתי משפט שדנו בנושאים המשיקים ליחסי שלטון מרכזי-רשות-הורים. זאת מתוך הבנה כי אי אפשר להתעלם מחלקן של הרשויות המקומיות המהוות הלכה

למעשה זירת פעולה המשמעותית¹¹ כמו גם לא מחלקם של ההורים¹² (שחוק לימוד חובה ה'תש"ט 1949 מטיל עליהם את האחריות ליישומן, לפחות בכל הנוגע לביקור הסדיר של ילדיהם).

לאן פנינו?

במציאות שהתהוותה, יש הרואים באחריות המדינה לחינוך כורח ומחסום בפני לחצי התושבים על ראש הרשות ומניעת פוליטיקה מקומית.

עד כמה חשובים שני השותפים, הרשות המרכזית והרשות המקומית, לפוליטיזציה ניתן ללמוד מחוק **חינוך ממלכתי (תיקון מס' 7)**, ה'תשס"ז-2007 (חוק נהרי) 21/5/2007. החוק שהתקבל ב- 21 במאי 2007 הוא תיקון בן ארבע שורות, לסעיף 11 בחוק החינוך הממלכתי משנת 1953. "בשם

¹¹ למשל:

- "... צריכה להישמע גם דעתה של רשות החינוך המקומית. אף כי אין היא המכריעה בדבר, שהרי היא הנושאת בעול חלק גדול של תקציב החינוך, ואף בנייני בתי-הספר כשייכים לה בדרך-כלל, ואף בביצוע החוק של לימוד חובה ממלאות רשויות החינוך תפקיד חשוב ביותר." (בג"צ 107/50 אריאב נ' שר החינוך והתרבות, פד"י ה(1) 523, עמוד 528).
- "... וכל מי שבא ליטול מרשות החינוך המקומית שבמקומו את האפשרות לייצב סדרי בתי-הספר ורמתו אין שומעין לו (...). מותר לרשות המקומית כמו בעניין זה שלפנינו, לומר ברגע מסוים: עד כאן ולא יותר, מלאה הסאה ואין להוסיף עליה" (בג"צ 421/77 ניר ואח' נ' המועצה המקומית באר יעקב, פד"י ל"ב (2) 253, עמוד 267).
- "ביצוע חוק לימוד חובה (...), נתון לסמכותו של ראש העירייה, דהיינו ראש רשות החינוך המקומית, הוא ראש העירייה וסמכותו לדון ולהחליט בעניינים הנדונים לחוק זה. הסדר זה מהווה תוצאה מהשינוי העקרוני, שחל בשלטון המקומי בעקבות הבחירות האישיות של ראשי הרשויות המקומיות" (בג"צ 754/ 86 וחידי נגד שר-החינוך, פד"י מ' (4), עמ' 799, 801).
- ¹² בתי-המשפט הכירו בזכותם של ההורים להיות מעורבים ולדרוש מהרשויות פתרונות ייחודיים לאוכלוסיות ספציפיות ולא רק מענים עקרוניים לכלל האוכלוסייה. מגמה זו הוכרה בפסיקות בג"ץ כמו למשל:
 - "אני רוצה רק להוסיף כי זכותם של הורים היא לתת לבניהם חינוך טוב ככל האפשר". (בג"צ 273/63 דפנה פרס, קטינה ע"י הוריה נ' ראש העיר, חברי המועצה ותושבי העיר כפר סבא, פד"י יז (4) 2994).
 - "מצאנו איפוא, כי הייתה להורה זכות לדרוש מתן חינוך נאות לבנו הקטן מאת הציבור, והציבור היה חייב לעשות הסדרים נאותים". (בג"צ 1/67 משעל נגד שר-החינוך, פד"י כרך ת"א, חלק ראשון, תשכ"ז ותשכ"ח).
 - "התפקיד של חינוך ילדים מוטל על ההורים וגם על הציבור, (...) שומא על ההורים, כי יודעים הם את נפש ילדיהם ומבינים מה טוב לילד וכי יעשו כל מה שדרוש לטובתו (...). כי כוננתם לתת את החינוך הטוב ביותר לילדיהם, וכי גם הם מבינים ומבקשים את מה שדרוש לילדיהם (...). כן מותר לצפות מנציג הרשות המקומית, כי לא רק עניין הציבור ככלל, אלא צרכיו וענייניו של כל אחד ואחד מן הציבור, וכל ילד וילד יהיו יקרים בעיניו..." (בג"צ 152/72 קרמר ואחר' נ' עיריית ירושלים, פד"י כח (1) 767).

השוויון", קובע החוק, (כי) "עירייה המקיימת בתי-ספר ממלכתיים, תהיה חייבת להעביר הקצבות להחזקת בתי-ספר פרטיים שמוכרים על-ידי משרד החינוך". על פי החוק, יקבלו מוסדות "המוכר שאינו רשמי" 75% מההקצבה שמקבלים מוסדות רשמיים. **בחוק נקבע גם שרשויות מקומיות שירצו בכך, יוכלו לתקצב החינוך "המוכר שאינו רשמי" גם ב- 100% וכי העלות תושט על הרשויות המקומיות.**

דומה שהן מדינה שחוקקה את החוק (מן הסתם משיקולים קואליציוניים) והן הרשות המקומית ("שתרצה בכך", קרי: חייבת בעל כורחה), מצויים באותו מלכוד: "אוי לי מייצרי ואוי לי מיוצרי".

מהניתוח שלעיל, עולה כי על מנהלי החינוך להיות גורם מתווך בין הרשות הממלכתית (שחשוב לחזור ולציין כי גם היא איננה נקייה מפוליטיקה) לבין הרשות המקומית (שמטבע הדברים מצויה בחזית השירותים לתושבים וממילא חשופה לפוליטיקה).

מכאן שעל מנהל החינוך להיות מקצוען ולפעול באורח מקצועי.

חולשת משרד החינוך, התחזקות (חלק מ)הרשויות המקומיות והוואקום שנוצר, מציבים אתגר: ניהול יעיל ומקצועי של מערכת החינוך בידי מנהל החינוך ברשות, בשיתוף משרד החינוך.

המציאות המתהווה מחייבת הגדרות ברורות של תחומי האחריות והשיתוף, הגדרת נהלים וכללים, שקיפות מלאה במערך ההחלטות, הקצאת משאבים ו"שולחנות עגולים" לניהול השוטף.

על שותפי העשייה: איגוד מנהלי מחלקות החינוך ברשויות המקומיות, מרכז השלטון המקומי, משרד החינוך והארגונים היציגים של עובדי ההוראה בישראל, לתכנן את המהלך מבעוד מועד, לעצב מציאות ולא להיגרר אחריה שכן, הניסיון מלמדנו כי המציאות דינאמית ומתרחשת והתעלמות מהשינויים הצפויים, עלולה למצוא אותנו לא ערוכים דווקא בתחום כה משמעותי ומורכב.

בפורום משותף יש לקבוע קווים לשותפות בין הרשות המרכזית לרשות המקומית בעיצוב ובתפעול מערכת החינוך במציאות הדינאמית תוך מניעת כפילויות הגוזלות תקורות ויצרות סרבול ובלבול.

עיקרי התפישה צריכים להתבסס על סמכות ואחריות הכרוכות זו בזו, על הפרדה בין קביעת מדיניות ופיקוח על הביצוע לבין הגוף המבצע ועל העברת מוקד ההכרעות קרוב ככל הניתן למרכז העשייה החינוכית כשברקע עומדים רווחת התושבים, רמת השרות הניתנת להם ותוצרים מוכחים.

כדי למסד את אחריות המדינה לחינוך לאורך שנים, על הכנסת לחוק חוק מיוחד שיבטיח תקצוב רב שנתי של מערכת החינוך.

את השינוי יש ללוות בחשיבה אסטרטגית מקיפה, בחקיקה הולמת, במחקרי הערכה ובהדרכה מושכלת של בעלי התפקידים, לנוכח המציאות המתהווה.

להלן יוצג מודל מנחה אפשרי של הממשק: **משרד החינוך- הרשות המקומית- כלל מוסדות החינוך**¹³ בשטח הנתון של הרשות המקומית:

א. משרד החינוך

יהווה מטה כללי; יקבע את מדיניות החינוך, מטרותיו ויעדיו ברמה של אינטרסים לאומיים ומדיניות נגזרת; יגדיר את דמות הבוגר העתידי ונגזרותיה; יקבע את תכנית הליבה; יתרגם את מטרותיו ויעדיו; יישם את מדיניות החינוך; ימדוד ויעריך את הרשות המקומית ויפקח על אפקטיביות כאשר:

(1) באחריות המשרד ובביצועו: יישום מדיניות, דגשים כיוונים ומגמות, הגדרת דמות הבוגר העתידי ונגזרותיה, אחריות לתכניות לימוד בין-תחומיות, הכשרת עובדי הוראה ומנהלים, הערכה, מדידה ובקרה על ביצוע המדיניות (ברמה ארצית) ובחינה משווה (ברמה בינלאומית).

(2) באחריות משותפת ובביצוע משרד החינוך (המשרד מתייעץ עם הרשות המקומית): פיקוח, הבטחת הישגים, שיבוץ מנהלים ומחנכים.

ב. הרשות המקומית

תקבל אוטונומיה ניהולית ותהיה אחראית להפעלת המערכת, לפיתוח ולקידומה ברמות הפדגוגית והפיסית, תוך ניווד משאבים, הפעלת שימושים אלטרנטיביים ומניעת גירעונות כאשר:

(1) באחריות הרשות ובביצועה: חזון חינוכי רשותי, בתי-ספר אוטונומיים, איגום משאבים והקצאתם לפי צורך, אחריות חינוכית, אמנות-שרות, אחריות פיסית ותפעול שוטף.

(2) באחריות משותפת ובביצוע הרשויות (הרשות מתייעצת עם משרד החינוך): מערך פיקוח פדגוגי, פורום חינוכי, טיוב ההוראה.

חשוב לציין כי הרשות המקומית תיבחן על פי קריטריונים גלויים ובשקיפות מלאה, בבגרותה הפוליטית, בהתנהלותה היום יומית, באופן הפעלת המערכת ובתוצרים מוכחים.

מרשות מקומית שלא תעמוד בציפיות המקצועיות, תילקח הסמכות שניתנה ותוחזר למדינה, עד שתוכיח הרשות בשנית, כי היא ראויה לכך.

ג. מוסדות החינוך

בכפוף למדיניות משרד החינוך והרשות המקומית יקבלו את מלוא העצמאות במסגרת מתן סמכויות ולקיחת האחריות.

מוסדות החינוך ינוהלו תוך הקפדה על¹⁴:

- גיבוש תעודת זהות מוסדית
- פירוק המדיניות לאופרציות
- בחירת צוות

¹³ הגנים ובתי הספר ובכלל זה בתי הספר התעשייתיים והפנימיים
¹⁴ מעובד על פי: המזכירות הפדגוגית 1986

- ניהול המוסד
- מעקב ובקרה.

מערכת היחסים בממשק: **משרד החינוך- הרשות המקומית- מוסדות החינוך** שלעיל, תשתף את הארגונים המקצועיים היציגים של אנשי ההוראה בישראל: הסתדרות המורים בישראל וארגון המורים בבתי הספר העל יסודיים, בסמינרים ובמכללות ותלוּה יחדיו.

סיכום

מאמר זה עסק בארגון שונה של מערכת החינוך בישראל ובכלל זה במקור הסמכות ממנו שואבת הרשות המקומית את מחויבותה להפעלת מערכת החינוך המקומית ושאיפתה ליתר מעורבות ונטילת אחריות בתחומי החינוך, וכן במערכת גומלין חדשה ובממשקי העבודה במבנה המוצע.

התהליך חייב להיות מובל על ידי מנהלי החינוך ברשויות המקומיות בשיתוף מלא של משרד החינוך ובלווי הארגונים המקצועיים היציגים של אנשי ההוראה בישראל.

נראה שחלק מתהליך בלתי-נמנע זה כבר מידפק על דלתנו וכגישה מעשית עדיף לרשויות (המרכזית והמקומית) ליזום תהליכים ולשלוט בהם ולא להיגרר אחר תהליכים שיזמו אחרים.

אנו מאמינים כי מאמץ משותף של מרכז השלטון המקומי, של הרשויות המקומיות ושל משרד החינוך, בשיתופם של הארגונים המקצועיים היציגים של אנשי ההוראה, עשוי להוביל לשינוי פני החינוך בישראל ולעצב מציאות רצויה.